

Novel·la Jordi Capdevila

Un cant de llibertat

Una reduïda illa perduda de Cuba, un huracà que l'aïlla encara més, uns quants passatgers bloquejats en un diminut aeroport i moltes hores d'espera angoixant, són elements suficients per reflexionar col·lectivament i profundament sobre el sentit de la vida. Si entre aquests naufragis n'hi ha que van viure situacions semblants cinquanta anys abans, personatges que han contribuït a forjar un món diferent, la reflexió pot agafar un component històric d'àmplies dimensions. I no especialment globals ni col·lectives, sinó individuals. En casos de situacions extremes, la supervivència és l'element catalitzador de moltes decisions personals, gairebé sempre les més encertades.

Joan Barril s'ha imaginat un aeroport a l'illot cubà de Cayo Tendido, on un barceloní que porta una maleta amb un milió d'euros per blanquejar-los en un paradís fiscal del Pacífic es troba immobilitzat perquè un huracà impedeix l'arribada i, de retruc, la sortida, de l'avió que l'havia de portar a ingressar els diners al banc opac. Envoltat d'un vent infernal i una terminal amb poca teulada, haurà de conviure unes hores amb l'única responsable de l'aeroport perdut i una passatgera enigmàtica, molt atenta, que li trepitja els talons.

Encara hi ha una desena de persones més, esporuguides, en aquella sala. Destaca Lucía, una cubana anciana que va en cadira de rodes, acompanyada d'un vellet escarransit. És la persona que manté la se-

renitat enmig del desgavell general, especialment perquè es troben totalment incomunicats.

Explicar relats és la millor medicina contra la por. Lucía ho sap i recorda que fa cinquanta anys es va trobar al mateix lloc i en situació semblant amb altres passatgers, uns dies abans que Fidel Castro entrés amb la seva Revolució a l'Havana. En aquella aventura, Lucía va conviure amb un mosaic de naufragis de la Segona Guerra Mundial: un jueu supervivent del gueto de Varsòvia, una monja del monestir de Pedralbes, un nazi camuflat, un negre que fugia de Rhodèsia i un jove de la família Bacardí, la nissaga de Sitges que va crear un imperi de rom a Cuba i a tot el continent.

La recreació del relat de Lucía del que va passar el 1958 al mateix lloc i en un cas d'aïllament semblant, té un protagonista fictici: Santiago Castro, germà de Fidel Castro. Es tracta del petit de la família senyera de la revolució cubana –un geni en el món de l'econo-

La novel·la té un humor fi i una descripció de l'ambient que remou les entranyes

mia i les finances, inventor de la targeta Visa–, que també es troba va perdut al mateix lloc, amb una maleta amb milions de dòlars per lliurar al seu germà i així poder consolidar la revolució cubana.

Misèries i conviccions

No cal dir que uns personatges tan diversos i descrits amb solidesa i precisió, i que viuen moments angoixants en un espai reduït, permeten recrear un escenari on tothom expressa sense pudor les seves misèries, desitjos i conviccions. Una atmosfera adient per transformar les grans veritats assumides en possibles mentides, i on l'odi i l'afany de venjança per patiments soferts generen fins i tot la necessitat de matar.

Un cercle tan reduït i aïllat també permet un joc de seduccions a plena llum del dia, de la mateixa manera que l'instint de supervivència accelera la necessitat de canvis transcendents de manera de pensar i de viure. Els presents encarnen el sentiment tan humà de derriuir els murs interiors vitals que tota persona porta dins. Les vastes terres, promeses tan sovint per predicadors i doctrinaris de tota mena, s'han de substituir pels valors íntims personals, pels tatuatges interns que ha deixat la vida i la història de cadascú.

Amb imaginació desbordada, una prosa amena i rica –ben amada amb tota mena de recursos literaris–, un humor fi amb prou dosi d'ironia i una descripció de l'ambient que remou les entranyes, la

novel·la agafa una bona embranzida que no decau ni quan l'arribada de l'avió salvador coincideix amb l'anunci per la ràdio de la mort de Fidel Castro.

Un dels encerts de la novel·la és escollir Cuba i els seus dirigents més emblemàtics com a metàfora de les terres promeses. Fa cinquanta anys, el poble cubà va poder escollir entre el frau d'un govern de Batista venut als interessos nord-americans i una revolució comunista que havia d'alliberar-lo de l'esclavitud social. El poble va arribar al poder i en un primer moment va aconseguir que una gran majoria visqués amb més igualtat, més educació i millor sanitat i serveis socials. Però va perdre el bé més preuat: la llibertat de decisió. La terra promesa de la igualtat es va aconseguir per baix: tots pobres, menys els dirigents de la utopia. La terra promesa es va transformar en una mena de gran camp de concentració on tothom ha acceptat viure amb condicions de supervivència, estimulats per un gran engany. No cal dir que l'embargament dels Estats Units també n'és bastant culpable. Ho vaig poder comprovar personalment fa vint anys en un viatge periodístic llarg que vaig fer a l'illa: allà hi vaig veure la gana, la misèria i la resignació estampada en el rostre de milers de ciutadans. La novel·la respira llibertat. És un cant a la llibertat, a totes les llibertats, dirigida als homes i dones de tot el planeta, feta amb elegància, tendresa i una bona dosi d'humor. *

Novel·la Toni Vall

L'ultracos

Talent. Ni més ni menys. Totes i cadascuna de les pàgines de *L'any de la plaga* destil·len talent. Es nota en cada decisió argumental, en cada gir, en cada construcció sintàctica. Marc Pastor ens ha servit un relat d'aventures, un thriller preapocalíptic –com a ell li agrada definir-lo– bastit sobre una colossal senzillesa expressiva, una insòlita netedat estilística que amplifica per mil el seu pòsit emocional i de retruc el que el lector guarda dins seu un cop finalitza la novel·la. Pastor no s'atura en les introspeccions dels seus personatges, gairebé ni els presenta, sinó que deixa que sigui la

mateixa acció que parli per ells. I això, amics, és molt difícil d'aconseguir. És refotudament complicat fer que el fons i la forma es confonguin de tal manera que sigui impossible distingir-los.

El mateix autor admet les profundes arrels cinematogràfiques del seu llibre, de fet queden claríssimes des de bon principi. *La invasió dels ultracos* (1978), de Philip Kaufman, és el film que més l'ha influenciat per a donar cos a aquesta història de clons, epidèmies i eucaliptus misteriosos. Però John Carpenter apareix també entre línies, ja sigui de manera explícita –*La cosa*– o suggerida –2013: res-

cate en L.A.– i també en el gran mestre de la ciència-ficció es troba la pura abans mencionada, aquella en què no distingim entre el què i el com, perquè una explosió, un traveling i un diàleg amb doble sentit no són eines al servei de res, sinó destins en si mateixos on s'esdevé la veritat quan menys t'ho esperes. I així succeeix també quan Víctor Negro flaira la ferum d'una planta putrefacta, es retroba amb la seva enyorada exnòvia, i baixa del Carmel a la Vall d'Hebron –*Hijos de los hombres* no deixa de passejar-se pel subconscient del lector– sortejant mil i un perills.

Pastor connecta també *L'any de la*

plaga amb *El comte de Montecristo* i *La mala dona* a través d'una saga familiar –els Corvo– amb subtils i enigmàtiques connexions interbibliogràfiques. I retrata, en fi, una Barcelona fascinant, entre malsana i estilitzada, que acull una aventura intensa i commovedora, d'aquelles que malauradament s'estilen poc entre nosaltres. Enmig d'una literatura obsessionada per la introspecció i la barata reconstrucció històrica, neix una obra prenyada de talent, un menhir majestuós a l'ombra del qual viu arraulit un ultracos, un ens verdós i perfumat capaç de xisclar fins que ens esclatin els timpans. *

Novel·la

Crítica elegant al funcionariat

Lluís Lloret

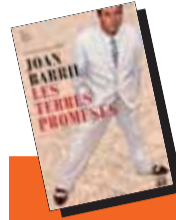
El món dels funcionaris, en especial a l'Estat espanyol, sempre ha estat criticat perquè, en no poder ser acomiadats, tendeixen (o això afirma el tòpic, molt contrastat) a un relaxament laboral de vegades extrem. Si afegim l'habitual lentitud de moviment i de reacció del paquiderm burocràtic que és qualsevol institució pública (i de qualsevol color polític), és lògic que tinguin lloc situacions absurdes i que es doni una certa actitud de contagi a l'hora de no fer més que el del costat, si no és per guanyar punts davant un superior. Això ha afavorit desenes d'acudits, però ens arriba una novel·la que va més enllà.

Antònia Carré-Pons, que fins avui havia publicat una novel·la juvenil (*I què faràs ara, Clara?*, 2001) i un llibre de prosa poètica (*Abecedari ignot*, 2005), ens presenta una novel·la en què narra com és una jornada laboral en una conselleria. Ha triat la d'Educació perquè és la que coneix: hi treballa. I en aquest àmbit ens presenta una petita mostra d'espècimens, cal deduir que inspirats en casos reals, tot i que no inicia l'obra amb la clàssica nota que tota semblança és pura coincidència; potser és intencionada i prudentment maquillada.

El que podria haver estat una *nouvelle* (116 pàgines) de graciets i venjances personals disfressades és, en canvi, una narració molt ben escrita i estructurada que defuig l'acudit fàcil, la paròdia sagnant, l'esperpent que practiquen altres autors en obres semblants. Les situacions i personatges resulten versemblants i ja contenen una càrrega humorística involuntària i prou elements d'anàlisi social per poder fer una lectura crítica. Carré-Pons concedeix al lector la possibilitat de treure les conclusions més adients, sense subratllats impertinents, també habituals en altres autors. "La realitat convertida en ficció pot perdre tota la versemblança", afirma Daniel, un personatge madur, degradat de càrrec, que escriu una novel·la, si fa no fa, com la que llegim.

Altres personatges són una telefonista que *preveu* atacs de migranya, es nega a fer fotocòpies i s'emporta material d'oficina per als seus fills; una secretària inútil que té la plaça perquè és la dona d'un alt càrrec polític (és un secret que tothom coneix, com que ha caigut en la cadena d'operacions estètiques); una tècnica administrativa que vol desprestigiar un company amb fotos presumptament compromeses; un càrrec que fa aparicions testimonials interrompudes per trucades al mòbil; una cap de servei absolutament inútil que s'atribueix l'autoria d'informes que han escrit altres i que aplica a les reunions tècniques *new age* ridícoles... etcètera.

Jo també vull ser funcionari, que no transmet precisament aquest desig (o sí, va a gustos), mostra, centrat en el sector del funcionariat, les misèries humanes que es poden donar a moltes professions. Una obra elegant que manté el to i el ritme fins al final, sense sotrats ni cops amagats. I deixa un regust final de resignació, com si ens diguéssim a nosaltres mateixos: "Això és així i no s'hi pot fer res", doncs millor que ens ho agafem amb bon humor. *

Les terres promeses

Autor: **Joan Barril**
Premi Sant Joan
Edicions **62**
Barcelona **2010**
Preu: **19,50 euros**
Pàgines: **244**

Joan Barril va guanyar l'últim premi Sant Joan de novel·la amb aquesta ficció envoltada de fets reals

JOSEP LOSADA

Jo també vull ser funcionari

Autora: **Antònia Carré-Pons**
Editorial: **Proa**
Barcelona, **2010**
Pàgines: **116**
Preu: **15,90 euros**

L'any de la plaga

Autor: **Marc Pastor**
Editorial: **La Magrana**
Barcelona, **2010**
Pàgines: **368**
Preu: **19 euros**

Marc Pastor és mosso d'esquadra

ROBERT RAMOS

